

[Holger Larsen.]

lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om oprettelse af en statsskole i Rødovre.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1947; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3088).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Erhard Jakobsen: Når det høje folketings medlemmer bliver stillet overfor spørgsmålet om at bevilge nogle penge til noget, er det klart, at man spørger sig selv, om der er behov for det. I de bemærkninger og de udtalelser, der ledsager det foreliggende lovforslag, er der givet en redegørelse, som viser, synes jeg, at der virkelig foreligger et behov for det gymnasium, der her er tale om. Det er blandt andet oplyst, at der fra de vestlige kommuner, hvor jo gymnasiet skal placeres, allerede søger ca. 240 elever ind til gymnasier i hovedstadskommunerne. Når man, som det også udtales, desuden tager i betragtning, at selve det, at et gymnasium bliver oprettet, vil give yderligere søgning, og endvidere erindrer, hvad vi har talt om herinde ved flere lejligheder, at omegnskommunerne vokser meget stærkt, kan der vel næppe være tvivl om, at der vil være elever nok til gymnasiet.

Nu vil måske nogle sige, at et sådant behov foreligger der mange andre steder i landet; det er sikkert også rigtigt. Man vil utvivlsomt kunne henvise til andre landsdele, hvor der er større afstande til og større besværligheder med at komme til et gymnasium, end der er i de københavnske omegnskommuner. I det hele taget er spørgs-

målet om gymnasiebyggeri et meget, meget vigtigt spørgsmål; det indgår som et led i hele det store problemkompleks, som vi vel også kommer til at behandle til sin tid, om den forskel i adgangen til højere uddannelse, der er for unge de forskellige steder og i de forskellige befolkningsgrupper.

Man har tit nævnt det uheldige og skæve i, at unge fra relativt dårligt stillede hjem i meget, meget begrænset omfang har mulighed for at få en højere uddannelse, og jeg tror også, at alle, der har beskæftiget sig med det spørgsmål, er enige om, at allerede ved overgangen fra mellem- og realskole til gymnasium sker denne stærke nedgang i antallet af børn fra arbejder- og husmandshjem. Derfor er der ingen tvivl om, at det at skabe en gymnasieordning, der gør det lettere for mindrebemidlede folks børn at få en studentereksamen, og herunder ikke mindst det, at der ikke bliver så forfærdelig langt for nogen til et gymnasium, naturligvis vil bidrage til at løse spørgsmålet i den retning, hvori jeg tror befolkningens store flertal ønsker dette store problem løst.

Altså, jeg tvivler ikke om, at der rundt omkring i landet er store problemer magen til det i omegnskommunerne, men alligevel vil jeg gerne understrege, som jeg har gjort det ved en tidligere lejlighed — under finanslovdebatten — at vore omegnskommuner har ganske særlige problemer at tumle med, fordi man derude har en befolkningstilvækst, som er langt større end den, man kender andre steder. Jeg vil også understrege her, som jeg sagde det under finanslovdebatten, at disse kommuners indbyggere får nogle byrder at tumle med, som det i virkeligheden tilkommer andre kommuner at bære, idet det er befolkningstilvæksten fra andre kommuner, der flytter til disse omegnskommuner, og derfor er det rimeligt, at man fra regeringens side i særlig grad har opmærksomheden henvendt på de ekstraordinære forhold, der her gør sig gældende.

Fra mit partis side hilser vi med tilfreds-

[Erhard Jakobsen.]

hed, at der her er tale om at bygge et gymnasium i et område, hvor der er brug for det, og jeg kan heller ikke tænke mig, at der fra andre partiers side vil blive rejst betænkeligheder overfor forslaget. Men naturligvis kan der være adskillige ting, som man kunne ønske drøftet i et udvalg. Jeg tror, at det gælder her, som det gælder på alle de andre områder, der vedrører problemer i omegnskommunerne, at det, man er betænkelig ved, er, at der stadigvæk sker noget stykkevis og delt. Man søger stadig efter og venter på en samlet plan for hele udviklingen i hovedstadskommunernes område, og jeg synes, det ville være rimeligt, om vi i et udvalg fik adgang til at høre nærmere om det udvalg, der overvejer gymnasieforholdene, om dette udvalgs planer især med hensyn til den fremtidige udvikling for gymnasiernes vedkommende i Københavns omegn, og måske kunne man i denne forbindelse også i udvalget tage den tanke op, om det ville være gavnligt at gå frem på en lidt anden måde i andre tilfælde, end man har gjort det i dette tilfælde. Jeg tænker her på, at man måske hurtigere kunne tilfredsstille behovet for gymnasieskoler, hvis man i visse tilfælde oprettede rene gymnasieskoler i stedet for som her at kombinere mellem-skole og gymnasieskole. Der er iøjnefaldende fordele ved denne kombination, men på den anden side står det ekstraordinært store behov for i ret hurtigt tempo at få flere gymnasieskoler, og jeg ville tro, at det var en overvejelse værd, en overvejelse, som vi kunne foretage i udvalget.

Fra mit partis side har vi intet at indvende imod den finansielle ordning, der her er truffet. Jeg forstår også, at såvel denne finansielle ordning som den dermed forbundne diskussion om gymnasiets placering er noget, der har kostet lange og til tider vist også trange forhandlinger ude i de pågældende kommuner, og når de nu har kunnet finde en løsning, og når undervisningsministeriet har ment at kunne tiltræde den, ja, så kan jeg i alt fald for mit vedkommende og for mit partis vedkommende ikke finde noget yderligere at sige til det. Men naturligvis, skulle der være detaljer at diskutere

her, mener jeg, at der i et udvalg vil være plads for det.

Givskov Christensen: Med det foreliggende lovforslag om oprettelse af en ny statsskole i Rødovre ændres den hidtidige praksis for oprettelsen af nye statsgymnasier, idet det hidtil har været sådan, at statsgymnasier er oprettet efter indstilling fra gymnasieudvalget og undervisningsministeren og med tilslutning af finansudvalget. Jeg hilser med tilfredshed denne ændring, som er afstedkommet af ønsket om at bringe spørgsmål af et betragteligt omfang til behandling og afgørelse i folketetinget. Beslutningen om oprettelse af det nye statsgymnasium i Lyngby-Taarbæk med beliggenhed i Virum var fra finansudvalget ledsaget af en tilkendegivelse om, at nye statsgymnasier fremtidig søges oprettet ved lov, og det er altså det, der nu sker.

Uden at jeg dermed tager stilling til, hvor velbegrundede ønsker om gymnasieskoler andre steder i landet måtte være, vil jeg gerne sige, at det foreliggende lovforslag er stærkt begrundet i den voldsomme befolkningsmæssige udvikling i de københavnske omegnskommuner, i det foreliggende tilfælde i vestkommunerne. Antallet af skolepligtige børn i de københavnske omegnskommuner er, som det fremhæves i en grundlæggende betænkning fra gymnasieudvalget, i årene 1945—51 steget endnu langt stærkere end det absolutte folketal i de samme kommuner, og denne sidste stigning varierer fra 34 til 54 pct. Samtidig er det utvivlsomt en rigtig opfattelse, at udviklingen i høj grad er løbet fra den nuværende placering af næsten alle hovedstadskommunens gymnasieskoler i hovedstadskommunernes inderdistrikter. Allerede på indeværende tidspunkt søger et stort antal elever fra omegnskommunerne gymnasieskolerne i hovedstaden, hvor pladsforholdene er af en sådan beskaffenhed, at der nødvendigvis må rådes bod derpå. Derfor forstår man også de syv vestlige omegnskommuners ønske om oprettelse af et gymnasium, et ønske, som kom til udtryk i en henvendelse til undervisningsministeriet for knap to år siden. Gymnasieudvalgets betænkning understreger det berettigede i ønsket; de forhandlinger, der senere har været ført mel-

[Givskov Christensen.]

lem de interesserede parter, er afsluttet i enighed, såvel mellem kommunerne indbyrdes som mellem kommunerne og undervisningsministeriet, både hvad placering og udgiftsfordeling angår, og der er på dette grundlag indgået en overenskomst, som også Københavns amtsråd har godkendt. Kommunerne påtager sig 75 pct. af etableringsomkostningerne, og udgifterne ved skolens drift bevilges på de årlige finanslove efter de for statsskolerne almindeligt gældende regler.

Vi vil fra vor side helt anerkende behovet og går ind for lovforslaget, men vil dog samtidig gerne have yderligere oplysninger om de synspunkter, gymnasieudvalget i sit arbejde har været inde på vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt det vil være naturligt, at de nye skoler oprettes som statsskoler eller som kommunale gymnasieskoler. Udvalget har i sin betænkning af 13. november 1952 ikke taget definitivt stilling hertil, netop med henvisning til, at man ikke kender den under forberedelse værende betænkning om de kommunale eksamensskolers tilskudsforhold. Ganske vist har udvalget den opfattelse, at de nye skoler som hovedregel bør oprettes som statsskoler, fordi de i udpræget grad skal dække ikke alene den kommune, i hvilken de er beliggende, men også omliggende distrikter.

Iøvrigt har jeg bemærket mig, at Den danske Købstadforenings repræsentant i udvalget har påpeget, at han finder fordelingen af kommunale og statslige skoler rundt omkring i landet noget tilfældig, og finansministeriets repræsentant har i det samme udvalg givet udtryk for den opfattelse, at spørgsmålet om fordelingen af udgifterne mellem stat og kommune bør underkastes en nøjere undersøgelse. Vi vil gerne have lidt nærmere kendskab til disse synspunkter og baggrunden for dem, og bl. a. derfor ser vi gerne en udvalgsbehandling af forslaget.

Jeg vil endvidere gerne spørge den højtærede undervisningsminister, hvor langt man er fremme i de nødvendige forhandlinger med Københavns kommune om det i bemærkningerne til lovforslaget omtalte Amagerprojekt, et statsgymnasium på Amager. Tilsidst blot en mere generel betragtning: det lovforslag, vi her behandler, omfatter jo,

som tidligere nævnt, ikke det eneste gymnasieproblem, der eksisterer, og jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at bringe i erindring, at der findes gymnasiefattige egne andre steder i landet, hvor ikke blot et almindeligt ønske om et gymnasium er udtalt, men hvor der også er og i de kommende år efter alt at dømme vil være et behov, som man må vise skyldig hensyntagen.

Gottschalk-Hansen: Under finanslovdebatten i november 1952 fremsatte jeg her i tinget ønske om, at der måtte blive oprettet et gymnasium i den vestlige del af Københavns amt. Denne opfordring var såvel i sin form som i sin motivering fuldt og helt samstemmende med den henvendelse, som et udvalg fra de interesserede omegnskommuner havde rettet til undervisningsministeriet i maj måned samme år. Den daværende undervisningsminister, det ærede medlem hr. Hvidberg, var stærkt interesseret i problemet og afgjort indstillet på en positiv løsning af det, og i sin svartale på min anmodning kunne den daværende minister da også meddele, at ikke alene han, men også gymnasieudvalget fandt det ganske naturligt og under hensyntagen til den stærke befolkningsvækst også absolut påkrævet, at der blev oprettet et gymnasium i en af de vestlige omegnskommuner. Jeg kan derfor kun med tilfredshed og glæde hilse det foreliggende lovforslag, og jeg takker den højtærede undervisningsminister, fordi han har ført sagen frem for det høje ting.

Som det fremgår af de bemærkninger og bilag, der ledsager forslaget, såvel som af ministerens skriftlige fremsættelse og de udtalelser, de tidligere ærede ordførere har fremsat, er det en opgave, som det haster med at få løst. Jeg finder også, at det er naturligt, at den løses på den af ministeren foreslåede måde, således at selve byggeomkostningerne ved det påtænkte gymnasium afholdes med $\frac{1}{4}$ af staten, medens de resterende udgifter deles af de interesserede kommuner efter indbyrdes overenskomst, således at folketallet bliver fordelingsgrundlag, idet man dog foretager en årlig ajourføring af dette folketal og dermed af de forpligtelser, som kommunerne påtager sig. Medens de egentlige anlægsudgifter altså skal tilvejebringes ved et sammenspil mel-

[Gottschalck-Hansen.]

lem stat og kommune, finder jeg det saglig rigtigt, at de årlige driftsudgifter bevilges på finansloven, således at skolen bliver, som det også er foreslået, et statsgymnasium.

Forslaget er jo affødt af den betænkning, der er afgivet af gymnasieudvalget, og jeg kan fuldt og helt tiltræde dette. Men med løsningen af denne sag har man ikke klaret alle problemer med hensyn til gymnasieskoler i Københavns amt. Dette er, sin store betydning ufortalt, kun en begyndelse. Befolkningstallet stiger, som det ganske rigtigt er sagt af det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen, i et tempo som intet andet sted i landet, og indenfor en overskuelig årrække vil vi igen stå i den samme fortvivlede situation med mangel på gymnasieskoler i de vestlige omegnskommuner, hvis sagen ikke følges op. Jeg kunne derfor ønske, at den højtærede undervisningsminister allerede nu tog initiativ til at udarbejde en samlet plan for et fremtidigt skolebyggeri, hvad angår højere skoler i Københavns amt. Af de mange omegnsproblemer, der trænger sig på, og som må melde sig, er dette ingenlunde noget uvæsentligt, og det vil interessere mig og sikkert mange med mig at høre den højtærede ministers mening om en sådan plan, der kunne skitsere og bære vidnesbyrd om, hvorledes man agter at løse den opgave med hensyn til skolebyggeri, som vil melde sig i amtet i den kommende tid. Men som sagt, jeg glæder mig over den gode begyndelse, og da man nu fra regeringspartiets side har fremsat ønske om udvalg — jeg ser ikke, at det egentlig var påkrævet — vil jeg tilsige min velvillige støtte til en saglig behandling i dette udvalg, og jeg udtrykker ønsket om, at der må blive arbejdet hurtigt, så at dette lovforslag kan føres ud i livet og skolen kan blive bygget.

Jørgen Jørgensen (Lejro): Havde man fulgt den hidtidige praksis, når et nyt gymnasium skal bygges, at undervisningsministeriet, når grundlaget iøvrigt var bragt i orden, gik til finansudvalget og fik en bevilling godkendt, ville denne sag meget hurtigt kunne være gennemført. Nu indleder man her en ny praksis med, at sager af større vigtighed skal til behandling her i

tinget. Rent principielt kan jeg være enig heri, men jeg vil dog meget henstille, at man ikke fører det ud i dets yderste konsekvens med det resultat, at alle spørgsmål skal til drøftelse her, hvilket kan betyde, at sager, som er ganske oplagte, og som partierne er enige i bør gennemføres, ved denne fremgangsmåde trækkes i langdrag og forsinkes.

Her foreligger en indstilling, bygget på samarbejde mellem de interesserede parter, som giver en rimelig fordeling af udgifterne ved oprettelse af gymnasiet, og det synes jeg man bør tiltræde. Og at der er brug for et gymnasium herude, hvor den store befolkningstilvækst foregår, derom kan der slet ikke være nogen tvivl. Jeg synes, sagen ligger aldeles klar og oplagt, og når man nu har ønsket den yderligere drøftet i et udvalg, vil jeg meget henstille, at det ikke fører til, at sagen bliver forsinket, den må afgøres nu.

Det kunne meget vel begrundes, at hele spørgsmålet om statsgymnasiernes fordeling i landet blev taget op til drøftelse, men det synes jeg ikke vi skal sinke denne sag med. Det kan ikke benægtes, at de kommuner i landet, der får et statsgymnasium, undervisningsmæssigt og navnlig økonomisk bliver stillet ganske anderledes gunstigt end de kommuner, der selv skal tilvejebringe et gymnasium, og i længden tror jeg ikke det er helt holdbart, at man opretholder den store uensartethed med hensyn til udgifternes fordeling, som man nu har. Den lettere adgang til at få børnene undervist i de højere skoler, som man visse steder i landet har, hvor man bygger statsskoler, bør gøres mere almen, og de økonomiske vilkår bør gøres mere ensartede.

Oprindeligt var det sådan, at man byggede statsgymnasier for statens regning alene, og at den kommune, hvori gymnasiet kom til at ligge, overhovedet ikke havde nogen udgifter i forbindelse med opførelsen af det nye gymnasium. Det er man gået bort fra; nu yder de kommuner, der får statsgymnasium, et betydeligt beløb, men den årlige drift overtages af staten, og dette giver disse kommuner en meget gunstigere stilling, end hvor der er et kommunalt gymnasium, som kommunen selv skal klare udgifterne til. Det er et spørgsmål, der efter

[Jørgen Jørgensen (Lejre).]

min mening bør tages op, også af den grund, at det i hvert enkelt tilfælde afhænger af en forhandling og overenskomst, hvor meget den kommune, hvori gymnasiet kommer til at ligge, skal yde, og det bliver derfor forskelligt landet over. Her i København har man jo et nogenlunde fast grundlag for, på hvilken måde en skole skal finansieres, men ud over landet er der i hvert enkelt tilfælde truffet aftale med hensyn til finansieringen, og det er ikke altid på samme økonomiske grundlag.

Jeg mener, at hele spørgsmålet om, hvor gymnasierne skal ligge, om ordningen af driften o. s. v. på et eller andet tidspunkt bør tages op til undersøgelse, men jeg vil meget fraråde, at det sker nu. Jeg anbefaler, at vi gør denne sag færdig hurtigst muligt, og at den udvalgsbehandling som skal foregå, ikke må føre til, at sagen trækkes i langdrag.

Søren Olesen: Det ser ud til, at jeg er den eneste ordfører udenfor Københavns amt, og det er kun rimeligt, at de ordførere, som har hjemme i Københavns amt, på en måde føler sig forpligtet til at anbefale det foreliggende forslag, tildels måske af rent lokalpatriotiske grunde. Jeg vil derfor gerne tillade mig at fremkomme med nogle almindelige betragtninger, navnlig med hensyn til udgiftsfordelingen ud over landet.

Jeg tvivler ikke på, at man mange steder ud over landet kunne fremkomme med lige så velbegrundede anmodninger om at få oprettet et statsgymnasium. Jeg ser sådan på det, at behovet for studenter vel er meget godt dækket, for så vidt angår at skaffe tilstrækkeligt med folk til universitetsstudier, henholdsvis til videnskabelig uddannelse og til uddannelse som embedsmænd i det for samfundet nødvendige omfang. Derfor synes jeg, der er nogen mening i at anlægge den betragtning, at spørgsmålet om dem, der derudover ønsker at uddanne sig på et gymnasium for at gå ind i et eller andet erhverv eller af andre grunde, ikke i så høj grad er en samfundssag.

For at komme til ende med denne strid mellem de forskellige egne i landet om at få et statsgymnasium synes jeg derfor, det

kunne være mere rimeligt at gå den modsatte vej: at gå ud fra, at landet er dækket, for så vidt angår statsgymnasier, og så lade kommunerne og private oprette gymnasier dér, hvor man mener at have trang og behov derfor. På den måde har man måttet bære sig ad i Vendsyssel, hvor jeg hører hjemme. De to største byer har, da man ikke havde mulighed for at få draget et statsgymnasium til Vendsyssel, måttet vælge den udvej at oprette kommunale gymnasier og så modtage de tilskud, som loven hjemler til den slags undervisning. Jeg mener, sådanne ordninger ville løse spørgsmålet på en noget sundere måde, fordi oprettelsen af gymnasier så ikke ville blive genstand for politisk strid og politiske interessemodsætninger.

Som jeg sagde til at begynde med, mener jeg, at det samfundsmæssige behov for uddannelse af studenter må siges at være dækket, og at uddannelse derudover måtte kunne varetages ved et samarbejde mellem private og kommuner de steder, hvor man ønsker en udvidet undervisning efter mellem- og realskolen.

Horn: Jeg har nogle enkelte principielle bemærkninger, jeg gerne vil gøre, idet jeg iøvrigt under de givne forhold kan tiltræde forslaget, sådan som det foreligger. Disse bemærkninger er en fortsættelse af det, som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) var inde på, nemlig det økonomiske delingsforhold mellem stat og kommune med hensyn til eksamensskoler og gymnasier. Jeg har gentagne gange her i tinget påpeget den urimelighed, der består, og det lykkedes også ved det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards hjælp for godt en halv snes år siden at få nedsat et udvalg til at undersøge disse forhold. Jeg ved ikke, hvordan det kan være, at den københavnske hovedstadspresse, som plejer at være sandfærdighedens og retfærdighedens røgter, aldrig har interesseret sig for denne sag; vi har måttet kæmpe kampen for provinsen alene, men det gør vi også gerne.

Det er jo sådan, at det økonomiske grundlag, som gymnasierne er bygget på, indtil nu har hvilet på en række ordninger og økonomiske delingsforhold med hensyn til tilskuddene. Man har hidtil bygget på en ordning fra 1919, hvorved København fik en særordning, som også er gældende for de

[Horn.]

øvrige byer, som har statsgymnasium — sådan som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) gjorde opmærksom på. Også jeg mener, at vi må nå frem til en reform på dette område. Jeg er klar over, at man ikke kan skabe en sådan reform fra den ene dag til den anden, men når vi er enige om, at alle de børn, som ønsker det, skal have mulighed for at deltage i undervisningen i eksamensmellemskolen og højere op i gymnasieskolen, må vi også kunne blive enige om en ligelig fordeling af de økonomiske byrder ved eksamensmellemskolen og gymnasieskolen, og her mangler vi jo en retfærdig ordning.

Jeg skal ikke komme ind på detaljer, men for at give et indtryk af, hvad det drejer sig om, vil jeg nævne, at den fordel, som byer med statsgymnasium, bl. a. hovedstadskommunerne, ikke alene København, men også Frederiksberg og Gentofte, har haft i årene fra 1919 til dato, andrager omkring 100 mill. kr. eller vel nærmest lidt mere; der foreligger ikke beregning over, hvor meget ordningen betyder, men det er en væsentlig fordel, disse byer har, og som den øvrige del af landet må betale sin del af.

Nu kan man spørge: Vil en sådan reform ikke betyde, at staten påføres nye store udgifter? Jeg mener egentlig ikke, at det behøver at betyde nye udgifter for staten, for med den udvikling, vi har gennemlevet, og som yderligere vil fortsætte, bl. a. efter den glidebane, København har lavet for sine elevs indgang i eksamensmellemskolen, må man overveje, om det tidspunkt, da staten træder ind med at betale omkostningerne for børnene i eksamensskolen, skal være det, vi har nu, eller om det skal rykkes op til at begynde ved tredje eller fjerde mellemskoleklasse. For i det øjeblik landkommunerne har deres skolevæsen udbygget, så at der bliver let adgang for enhver, uanset bopæl, til at komme i eksamensmellemskolen, er der anledning til at spørge, om ikke kommunerne må bære udgifterne til de underste klasser, så at staten kun bærer udgifterne til de øverste klasser med de børn, der har evne til at gå videre.

Nu er der jo ikke mulighed for 1-2-3 at skabe en virkelig retfærdig reform, men jeg vil gerne pege på, at der i 1943 blev nedsat

det udvalg, som jeg før omtalte, til at se på fordelingsforholdet med hensyn til tilskud fra staten til kommunerne. Nu kender jeg ikke kommissoriet, men der er onde tunger, der siger, at man skulle undgå at røre ved København, fordi man endnu en gang skulle forsøge at lave en særstilling for den.

Jeg forstod på undervisningsministerens udtalelser under finanslovdebatten, at udvalget er ved at afslutte sit arbejde, og jeg henstiller til den højtærede minister, at udvalget gør sit arbejde færdigt så tidligt, at dette kan afsluttes, inden folketinget tager sommerferie. Jeg vil gå ud fra, at dette udvalgs arbejde må resultere i en rimelig byrdefordeling, som jeg her har påvist er i allerhøjeste grad tiltrængt, og jeg mener heller ikke, det vil komme til at koste staten væsentligt mere, måske vil det endogså blive billigere. Der rejser sig det spørgsmål, om de byer, der har fået statsskoler, ikke skal give et bidrag til staten, svarende til det beløb, kommuner, som ikke har statsskoler, udreder til deres skoler. Der må naturligvis foretages en række økonomiske beregninger; formodentlig er de allerede foretaget i det pågældende udvalg. Jeg henstiller, at man søger dette arbejde afsluttet, så man kan tage sagen op, som det også ønskes af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre).

Hjortnæs: Jeg er selvfølgelig en af dem, der med glæde ser alle mulige fremskridt på lovgivningens område, som kan bidrage til demokratisering af den videregående uddannelse.

Når jeg tager ordet, er det i anledning af det ærede medlem hr. Søren Olesens udtalelse om, at man i Vendsyssel har klarlagt gymnasiespørgsmålet selv. Det er rigtigt, at man f. eks. i Hjørring gennem århundredet har haft skoler for en videregående uddannelse. Man har f. eks. haft en latinskole i 200 år indtil 1739, hvorefter man en overgang stod uden gymnasium. Senere har man oprettet et kommunalt gymnasium, men nu er man i den situation, at man ikke rigtig ved, hvordan man skal klare forholdene fremefter. I Hjørring byråds sidste møde var man inde på, at det, fordi man ikke har plads, måske kunne blive nødvendigt at sige nej til elever fra hele det opland, som hidtil har kunnet søge en

[Hjørtnæs.]

videregående uddannelse på Hjørring kommunale gymnasium. Dette vil medvirke til at skabe sorte pletter på den videregående uddannelse. Jeg vil spørge den højtærede minister, om han er klar over de vanskeligheder, der efterhånden, hvor man har kommunale gymnasier, er opstået derved, at man ikke økonomisk er i stand til at skaffe midler til udvidelse ikke alene af de almindelige kommunale skoler, men også af de kommunale gymnasier, og om han ikke mener, som det ærede medlem hr. Horn var inde på, at tiden er inde til at ændre refusionsordningen, så at der ikke bliver sorte pletter på den videregående uddannelse, et område, hvor man egentlig tidligere har været dækket.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for den givne tilslutning. Fra flere sider er der fremsat ønske om en hurtig udvalgsbehandling, og det ser jeg naturligvis gerne.

Spørgsmålet om nye statsskoler har, som det ærede medlem hr. Givskov Christensen nævnte, hidtil været behandlet af finansudvalget. I finansudvalget var der fra forskellig side ønske om at få de nærmest følgende forslag om statsskoler behandlet i tinget; for at eventuelle principlinier her kunne drøftes, og det sker nu. Jeg har selv sagt intet at indvende herimod, men det er iøvrigt mit indtryk, at adskillige sager af denne karakter normalt er bedst egnede til finansudvalgsbehandling. Der stilles i forvejen store krav til tinget, hvis arbejde er omfattende, og de spørgsmål, der vedrører en skoles placering, aftale med kommunerne om den økonomiske fordeling o. s. v., må have nær tilknytning til ministeriet med dets indsigt og ansvar. I hvert fald nogle af de problemer, der måtte rejse sig for tinget, egner sig vel bedst til behandling i et udvalg, men jeg kan helt og fuldt tilslutte mig det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s ønske om, at en udvalgsbehandling ikke må medføre forsinkelse.

Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen omtalte de vanskeligheder, der er opstået i de meget store, stærkt voksende omegnskommuner. Befolkningstilvæksten skaber her problemer, som det er næsten umuligt

for samfundet at løse i den ønskelige fart. Hele den kulturpolitiske situation er uægtelig vanskelig i disse kommuner. For udenforstående synes det næsten ufatteligt, at man overhovedet er i stand til at gennemføre et politisk arbejde i disse kommuner, der synes at mangle forsamlingslokaler, og der mangler i hvert fald skoler til den videregående uddannelse. Dette forslag skulle bøde noget på manglerne i en del af de vestlige kommuner, men det er utvivlsomt rigtigt, at der for Storkøbenhavns område må lægges en samlet plan, der især tager hensyn til de nye store bebyggelser. Lyngby-Taarbæk kommune har lige fået bevilget en statsskole i Virum og har nu to gymnasieskoler. Ved siden af denne kommune med sine 47 000 indbyggere har vi Gladsaxe kommune, der vel rundt regnet har 50 000 indbyggere og ingen statsskole.

Den højtærede udenrigsminister har for nogen tid siden henvendt sig til undervisningsministeriet med anmodning om, at Gladsaxe kom med ind i billedet. Jeg drøftede denne henvendelse med departementschefen, gymnasieudvalgets formand og undervisningsinspektøren for gymnasieskolen, og det blev fra alle sider erkendt, at der var saglig basis for at imødekomme henvendelsen; der iøvrigt havde sammenhæng med en tidligere skrivelse fra Gladsaxe kommune. Man må vel ligeledes sige, at der på Amager er et tilsvarende stort behov, således som det også fremgår af den i tilknytning til forslaget trykte redegørelse fra udvalget til overvejelse af gymnasieforholdene.

Det er muligt, som det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen nævnte, at man i visse tilfælde bør bygge rene gymnasieskoler for hurtigere at løse de meget omfattende problemer. Det skulle ikke gerne være således, at tusinder og atter tusinder af danske hjem i en årrække fremover ikke har de opstigningschancer, som er knyttet til gymnasieskolerne. Jeg tør ikke binde mig til noget bestemt standpunkt, men vil gerne være med til at drøfte sagen i et udvalg.

Det ærede medlem hr. Givskov Christensen spurgte, om de fremtidige skoler skulle være kommunale eller statslige. Det er et spørgsmål, der vel ikke endnu er fuldt afklaret, men der er for mig ingen tvivl

[Undervisningsministeren.]

om, at man på det egentlige gymnasieområde fortsat må tilstræbe en videregående dækning gennem staten.

Så er der det store spørgsmål om fordelingen af byrderne mellem kommune og stat. Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) mente, at vi måtte tilstræbe ensartede retningslinier, hvad angår den økonomiske fordeling dels mellem kommunerne indbyrdes, dels mellem kommune og stat, og heri er jeg enig. Jeg sætter imidlertid pris på det ærede medlems udtalelse om, at en undersøgelse af dette vidtrækkende spørgsmål ikke skal finde sted i udvalget nu, men ikke desto mindre bør ske uden forsinkelse.

I fortsættelse af denne linie kom et indlæg fra det ærede medlem hr. Horn, der ønskede, at det udvalg, der beskæftiger sig med udgiftsfordelingen mellem kommune og stat, snarest afgiver betænkning, så at der kan fremkomme et grundlag for en fortsat parlamentarisk behandling af dette meget store, jeg tør vel sige ømfindtlige spørgsmål. Det ærede medlem talte provinsens sag overfor Københavnskommunerne og mente, at disse sidste havde en stor fordel på det øvrige lands bekostning. Jeg er ikke sikker på, at der kan ventes en enstemmig betænkning fra det udvalg, der arbejder med sagen, men som tidligere sagt vil jeg gøre mit til, at udvalget snarest kan afgive sin betænkning, så at der bliver en åben dør for handling.

Det er muligt, som det ærede medlem hr. Horn var inde på, at en ændret udgiftsfordeling kan medføre, at den økonomiske ordning i særlig grad må vedrøre gymnasieskolerne og i mindre grad mellemskolerne. Jeg er ikke i dette øjeblik i stand til at sige noget vejledende og konkret om sagen, men vil gerne overfor det ærede medlem betone, at udvalget bør fremkomme med sin redegørelse.

Det ærede medlem hr. Søren Olesen mente, at de øvrige ordførere, der jo fortrinsvis repræsenterer Københavns omegn, muligvis lod sig lede af materialistiske motiver. En tilsvarende mistanke kan ikke rettes mod det ærede medlem, når det ærede medlem ønsker halsen drejet om på fremtidige statsgymnasier og er modstander af Hjørrings ønske om et statsgym-

nasium. Jeg er forøvrigt ikke klar over, hvor den principielle linie går for retsforbundets vedkommende, når man kan anerkende opretholdelsen af de hidtidige statsgymnasier, men ønsker halsen drejet om på fremtidige projekter. Hvorfor just denne linie? Hvorfor skal der netop sættes bom her og med hvilken saglig motivering? Resten mener det ærede medlem må ordnes af kommunerne og private, og mod denne opfattelse rejste det ærede medlem hr. Hjortnæs sig på vendelboernes vegne, rejste sig mod dette retsforbundets forræderi mod Hjørring; det var jo selve Vendsyssel, der talte, og jeg ville ønske, at jeg havde en check i lommen, så jeg var i stand til at indløse det ærede medlems ønske. Jeg må desværre sige, at Hjørring her deler skæbne med en lang række andre kommuner, der ønsker deres gymnasier overtaget af staten, idet det har den store fordel, som også det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) omtalte, at driften betales af staten. Der er vel ca. 25 andre kommuner, der meget kunne ønske, at deres gymnasier overgik til staten eller i hvert fald fik en bedre økonomisk ordning end den hidtidige.

Naturligvis er det ikke godt, såfremt udviklingen medfører, som det åbenbart sker i Hjørring, at gymnasiet kun dækker det rent lokale byområde og ikke som hidtil er i stand til at modtage elever fra de omliggende kommuner. Man skulle tro, at der trods alt kunne skabes en ordning med disse andre kommuner og med amtskommunen, men jeg er ikke i øjeblikket i stand til at sige, hvorledes det ligger. Jeg ved kun, at Hjørring her er i samme situation som en lang række andre kommuner.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen anmodede mig om at få udarbejdet en samlet plan for statsskolebyggeriet i Københavns omegn, idet det ville være rart at have et virkeligt overblik over tingene, også til vejledning for de interesserede kommuner og de mange hjem, der er interesseret i tingenes gang, og jeg kan fuldtud være enig med det ærede medlem heri.

Søren Olesen: Jeg mener ikke, at den højtrædede undervisningsminister havde behov for at fordreje mine ord; når jeg pegede på, at Hjørring i så lang tid har måttet klare sig med et kommunalt gymnasium, var det

[Søren Olesen.]

netop udfra den betragtning, at princippet bør være ligestilling, og at der kan være lige så god grund til at oprette et statsgymnasium det ene sted i landet som det andet. At jeg ikke ville dreje halsen om på de eksisterende gymnasier, fremgår deraf, at jeg sagde, at der til enhver tid er behov for et vist antal studenter til uddannelse til tjenestemænd og videnskabsmænd. At staten fra først af har taget sig denne opgave på, finder jeg ganske naturligt, og at der er statsgymnasier, som man ikke uden videre kan overgive til kommunerne, finder jeg også fuldstændig rimeligt. Men det, jeg mener, og som også er kommet til udtryk fra anden side, er, at man bør finde en linie, så at man ikke ensidigt tildeler enkelte egne af landet statsgymnasier, medens kommunerne må bære en stor del af udgifterne. Jeg har ikke sagt, at man ikke skulle oprette statsgymnasier i andre kommuner, hvis det er den linie, man vil følge; jeg har kun peget på de ulige forhold, der er tilstede.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg hørte på det ærede medlems filosofi og søgte at finde vej frem til en linie i tankegangen. Det ærede medlem er altså principiel modstander af statsgymnasier, men jeg har forstået, at skulle der falde et enkelt statsgymnasium af til Hjørring, vil han ikke være absolut modstander af det.

(Kort bemærkning).

Søren Olesen: Ja, hvis vi skal have statsgymnasium de andre steder, mener jeg selvfølgelig også, vi skal have det i Hjørring.

Undervisningsministeren (Bomholt): Det kalder jeg et princip med huller i.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Erhard Jakobsen: Jeg skal i overensstemmelse med de fremsatte ønsker foreslå, at lovforslaget henvises til et hurtigt arbejdende udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udladelse af at foretage opkrævning af de i loven om ordning af afløbsforholdene ved Ringkøbing fjord m. m. omhandlede lodsejerbidrag.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1971; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3071).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Johs. E. Larsen: Det foreliggende lovforslag kan vel siges at være af ekstraordinær karakter, idet det går ud på, at staten skal eftergive pålignede bidrag til et beløb af 1,1 mill. kr., som de i Hvide Sande-anlæggene interesserede lodsejere frivilligt er indgået på at yde.

Efter at staten har investeret 4,6 mill. kr. i disse arbejder — der ifølge det i bemærkningerne til lovforslaget oplyste er kommet ca. 2-300 lodsejere tilgode, medens de interesserede arealer ialt omfatter 17 000 ha — er der opstået den højst beklagelige situation, at den lodsejerne påhvillende bidragspligt ikke lader sig opretholde, eller rettere sagt at hele sagen efterhånden har antaget en sådan karakter, at det er forbundet med store vanskeligheder at fortsætte opkrævningen af de pålignede bidrag.

Jeg kan ikke helt frigøre mig for den tanke, at man fra det offentliges side har givet sig altfor god tid i denne sag. Det måtte være indlysende, at der i løbet af så langt et åremål som det, der her er tale om, ville finde adskillige ejerskifter sted på de bidragspligtige ejendomme, og at der ville opstå vanskeligheder i forholdet til de nye